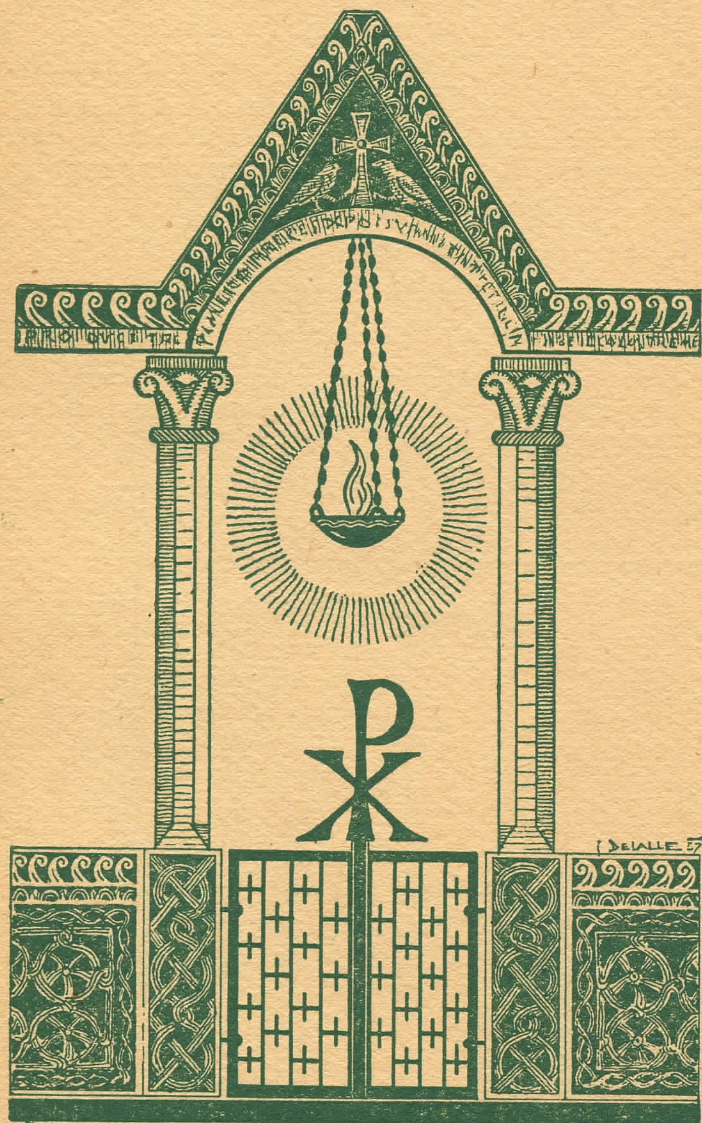
Poštarina plaćena u gotovu.

ŽIVOT S CRKVOM

LITURGIJSKI ČASOPIS

GOD. IV. BR. 12.

1938

ŽIVOT S CRKVOM

Časopis za liturgijsku obnovu
s prilogom »Sv. Misa i večernja za nedjelje i blagdane«.

Izlazi jedamput mjesečno prema crkvenoj godini. Dozvolom crkvene vlasti izdaje »Zvijezda mora« — Hvar, a uređuje: Svec. Josip Kirigin, Hvar. Tisak Leonove tiskare - Split (zastupnik Josip Dadić).

Godišnja pretplata:

Časopis s prilogom 30 Dinara

Sam prilog - - - - 15 »

Povjerenici koji raspavačaju barem 5 komada priloga, prodavaju 1 komad za 1 Dinar, a upravi plaćaju za svih 12 brojeva po 10 Dinara.

Pretplata se šalje: »Zvijezda mora« - Hvar (br. čeka 32.193).

SADRŽAJ:

PORUKA UPRAVE

Upozoravamo naše pretplatnike da će list i dalje izlaziti kao časopis sa svojim prilogom. — U prilogu će odsele izostati večernje, ali će zato u svakome broju biti liturgijsko tumačenje nedjeljnog evanđelja i životopis po jednog sveca svakog mjeseca.

Pretplata za časopis i prilog Din 36.— godišnje. — Pretplata za sami časopis Din 24.— godišnje. — Pretplata za sami prilog Din 12.— godišnje.

Euharistijska Žrtva u životu vjernika

Prve adventske nedjelje dovikuje Crkva sa sv. Pavlom svojim vjernicima: »Odbacimo djela tamna i obucite se u oružje svjetlosti. Kao po danu hodimo pošteno... Obucite se u Gospodina našega Isusa Krista« (Rim 13, 13—14.) Ovim riječima izražava Crkva ne samo osnovnu misao adventskoga vremena, koje je priprava na bogojavljenje Svjetla od Svjetlosti u dušama, nego izražava istodobno i program cijele crkvene godine. Kroz crkv. godinu je zadaća vjernika, da postepeno na sebe oblače Isusa Krista t. j. da se danomice sve više uživljavaju u Njega, da misli Kristove postanu njihovim mislima, a volja Kristova njihovom voljom. A jer se crkv. godina niže jedna za drugom i svake se godine ponavlja isto, možemo mirno kazati, da je gornji odlomak Pavlove poslanice po nakani Crkve program duhovnoga života svakoga vjernika. Crkva hoće, da vjernici sav svoj život povežu uz Krista, »jer nema drugoga imena pod nebom danoga ljudima, u kojemu bismo se mogli spasiti« (Dj. Ap. 4, 12.) Nu Crkva ne želi samo to. Ovakovo oblačenje u Krista bila bi samo moralna veza između Njega i vjernika. Osim ove veze postoji još jedna, mnogo jača veza između njih. Ova je veza uspostavljena na sv. Krštenju, jer u tom činu vjernik povezuje sav svoj unutrašnji život najuže uz Krista prema Pavlovim riječima: »Koji se u Kristu krstiste, Krista obukoste« (Gal. 3, 27.) Taj unutrašnji život mora od toga časa rasti i razvijati se »dok ne stignemo svi u jedinstvo vjere i u poznanje Sina Božjega, do čovjeka savršena, do mjere dobi punine Kristove« (Ef. 4, 13.) Po ovim Pavlovim riječima mora kršćanin na zemlji težiti za savršenstvom, osnovanim

na vjeri u Krista, a to se savršenstvo sastoji u tomu, da čovjek prestane živjeti svojim ličnim životom te da postane dionikom onoga života, kojim živi sam Krist. Tako Krist postaje središtem duhovnoga života vjernika. Ne samo kao objekat poštovanja i uzor u krepostima, nego je Krist središte njegove duhovnosti kao princip života.

Time je postignuto u svojoj punini ono, za čim teži svaka religija i religiozni život. Bit je naime svake religije u tomu, da podržava, kako joj i samo ime kaže, vezu s Bogom. Ta veza je već i u tomu, što čovjek Boga po religiji spoznaje, što podlaže svoju volju njegovoj volji te što Boga poštiva unutrašnjim i vanjskim činima. Ali ipak taj odnošaj je samo moralne naravi, onakav, kako je odnošaj između poglavara i podanika. Nu religija nije samo ni teodiceja ni etika. Čovječje biće ne teži samo za najvišom, Istinom i najvećim Dobrom, nego hoće da već na ovom svijetu postane dionikom života, koji se nalazi u Bogu i koga će u svoj punini jedanput uživati na drugom. Sudjelovanje u tom životu i jest uvjet vječnoga života u Bogu. Čovjek svim svojim bićem želi, da Bog postane principom njegovoga života, a on sam da tako postane dionikom božanskoga života, da se u Boga uživi.

Svojom poredbom o trsu i lozi pokazao je Gospodin da se u Njegovoj Crkvi to uživljavanje u Njega i zbiva, da je s Njegove strane sve učinjeno, da ta veza između Njega i vjernika zaista i bude, a samo je na vjernicima da učine sve, kako se ona ne bi prekinula. Ustanovivši sakramente N. Z. Gospodin je praktično riješio to pitanje. Po njima Njegov život postaje životom vjernika. Po Krštenju započinje, a u drugim sakramentima se usavršuje i nadopunjava.

Kao središte svih sakramenata i njihovo srce ustanovio je Presv. Olt. Sakramenat, ne samo kao način neprestane i realne prisutnosti među ljudima i kao potok Milosti u času Pričesti nego i kao žrtvu Novoga Zavjeta. Upravo po Euharistiji kao žrtvi imadu vjernici najbolju priliku da se užive u Krista i da postanu dionicima Njegovoga života. Po žrtvi sv. mise postaje njihov život kristocentričnim.

Kršćanska starina shvatala je ovo bolje nego li moderni čovjek. Ona je u Euharistiji gledala u prvom redu žrtvu, a u sv. Pričesti žrtvenu gozbu, dio same žrtve. Liturgijsko gibanje u svijetu i kod nas ima na prvom mjestu tu zadaću, da sv. misu opet učini središtem duhovnoga života vjernika, da ih preko nje poveže s Kristom i da

mjesto raznih pobožnosti, koje često i nehotice odvraćaju misli vjernika od Krista, učini Njega opet središtem čitave kršćanske duhovnosti.

Stoga se i naglasuje toliko aktivno sudjelovanje vjernika kod mise. Nu kao sve ljudsko tako i to aktivno sudjelovanje može vrlo lako postati pukom formom, običnim novim oblikom pobožnosti, koje može da pruži svojom ljepotom i raznolikošću mnogo gradiva napose osjećajnoj strani duše bez većih plodova za život. Da se to ne zbude mora vjernik, koji hoće da živi liturg. životom, biti u pogledu toga života i njegovih bitnih osebina na čistu s nekim temeljnim dogmatskim istinama. Te su:

1. da je Crkva tajinstveno tijelo Kristovo;
2. da je sv. misa anamneza;
3. da je sv. misa kao i cijela liturgija kršćanski misterij.

Temelj nauci o Crkvi kao organizmu postavio je Gospodin u svojoj poredbi o trsu i lozi, a na toj poredbi je Pavao dalje izgradio nauku o Crkvi kao tajinstvenom tijelu Kristovu. Crkva nije obična organizacija poput drugih društava, nego je tajinstvena zajednica vjernika među sobom, a istodobno su svi oni preko Crkve, kao njezini udovi, povezani s Kristom, koji je Crkvi ono, što je tijelu glava. Crkva je punina Kristova, preko koje danas i do konca svijeta neprestano na svijetu živi i obnavlja djelo spasenja, dajući pojedinim udovima sokove božanskoga života. Taj život Kristov u Crkvi sačinjava pravu sadržinu kat. liturlije. Čitava liturgija i nije drugo nego način, kako Krist u sadanjem redu kao najodličniji dio svoga tajinstvenoga tijela ponovno izvršava ono, što je izvršio nekada živući na zemlji u svom fizičkom tijelu. Cijela je liturgija upravo izrasla na ovoj objavljenoj istini, pa je liturg. život vjernika i bio jak dotle, dok je u njima bila živa svijest o njoj. Silom vanjskih prilika počelo je te svijesti nestajati. Razni vjerski novotari počeli su ovu nauku zlorabiti rušeći svaku vanjsku organizaciju Crkve, hijerarhiju, a napose primat rimskoga biskupa, pa je nužno Crkva morala jače naglašavati svoju vidljivost i organizacijsku strukturu na štetu nauke o sebi kao tajinstvenom tijelu Kristovom. Uslijed toga se vjernicima manje govorilo o toj istini, a više se u apologetske svrhe naglašavala druga istina, da je Crkva također istodobno i vidljivo društvo, voljom Kristovom tako osnovano i uređeno. Danas više nema opasnosti, da se jačim naglašavanjem istine o Crkvi kao taj.

tijelu Kristovom ruši njezina vidljivost i jedinstvo. Ta su pitanja svestrano za sve ljude dobre volje riješena, pa je bez opasnosti potrebno, da ta istina postane vodiljom i modernoga čovjeka kao što je bila i kod prvih kršćanskih vjekova. Tek kada se savremeni katolik uživi u ovu istinu, onda će moći shvatiti liturgiju u svoj njezinoj dubini, razumjet će njezino pravo značenje i tek onda će ona postati ne možda novom formom njegove individualne pobožnosti, nego njegovim životnim stilom. U svjetlu te istine vjernik gleda sasvim drugačije svoj odnošaj prema Bogu i bližnjemu. Bog prestaje biti samo Gospodar i Sudac, koji dijeli dobro i kažnjava zlo, on postaje sadržajem čitavoga našega bića, mi smo u njemu, a on u nama. Isto tako i naš odnošaj prema bližnjemu prestaje biti samo izvršavanje vanjske zapovijedi o ljubavi, nego postaje manifestacijom osjećaja jedinstva udova u jednom tijelu s jednom glavom.

Ovo što je rečeno za cjelokupnu liturgiju vrijedi napose za euh. žrtvu. Svaka je žrtva čin našega potpunoga predavanja Bogu. Prikazujući na oltaru samoga Krista kao objekat žrtvovanja istodobno polažemo na oltar i sami sebe kao dio Kristovog tajinstvenog tijela, koje je u sadanjem redu nerazdruživo s Njim spojeno. Kod sv. mise su nadalje Krist i s Njim vezana Crkva ujedno i subjekat žrtvovanja. Svaku sv. misu prikazuje Bogu svaki ud Crkve povezan s tijelom i glavom taj. tijela. I baš time što je svaki vjernik u sv. misi i subjekat i objekat žrtvovanja zajedno s Kristom, ulazi on u žrtveni čin ne kao gledalac nego kao akter. Na taj način postaje on sudionikom djela Kristova, ulazi u život i djelovanje Kristovo, učestvuje u životu Kristovu. Sveta je misa dakle vrhunac religioznoga doživljavanja. Ona je ne samo središte liturg. života Crkve i najsavršeniji način, kako Krist ponovno živi i djeluje spasavajući duše, nego je najsavršeniji način, kako pojedinac može postati dionikom toga Kristovoga djelovanja

A to je On upravo i htjeo. Ustanovljujući Presv. Olt. Sakramenat odredio je da se to čini na njegovu uspomenu: »To činite na moj spomen.« Presv. Euharistija je ono sredstvo, po kojemu se Krist ponovno svakoga dana žrtvuje nebeskom Ocu i tako obnavlja žrtvu križa na nekrvni način za naše spasenje. »Jer kadgod budete jeli ovaj kruh i pili ovaj kalež smrt Gospodnju navješćajte dok dođe« (I. Kor. 11, 26). Ali sv. misa nije samo uspomena cijeloga djela spasenja. Već sama činjenica što je Gospodin na

oltaru je uspomena Njegova Utjelovljenja, prisutnost pod odjeljenim prilikama stvarno obnavlja žrtvu na križu, a prisutnost sa proslavljenim tijelom, koje je jednako u Euharistiji i u nebo, je uspomena Njegova uskrsnuća i uzašašća, dä i Njegove pojave na dan suda »dok dođe«. Stoga i moli Crkva u kanonu, i za konsekracije u anamnezi: »Zato sjećajući se, Gospode, mi sluge Tvoje, ali i Tvoj sveti narod, blažene muke istoga Krista, Tvojega Sina, našega Gospoda, kao što i Njegova uskrsnuća od mrtvih i slavnoga uzašašća Njegova, prinosimo preslavnomu Veličanstvu Tvojemu .....«

Ovo sjećanje nije ipak obična memoria prošloga zbivanja. Po Euharistiji ono što je bilo postaje sadašnjošću. U sv. misi se Krist svaki put ponovno utjelovljuje, rađa, obnavlja žrtvu križa i uskrsava, ukratko, ponavlja cijelo djelo spasenja. U svakoj misi ima vjernik priliku, da stvarno doživi ono, što je glavno u duh. životu i što je princip toga života: da doživi Krista i djelo spasenja. Kao ud tajinstvenoga tijela Kristova, kao subjekat i objekat euh. žrtve ne ostaje vjernik kod mise samo gledalac nego je čimbenik. On aktivno sudjeluje kao takav u toj velikoj drami. Za nj misa nije više samo anamneza, ona postaje misterij.

Već su stari pogani težili za tim da se užive u božanstvo, da postanu dionicima božanskoga života. Iz te težnje nastali su misteriji, tajinstveni kultovi. Na sastancima tih misterijskih zajednica prikazivali su misti pod vodstvom svećenika-mistagoga pojedine zgode iz života bogova nastojeći da osjećaje bogova proživе u svojoj duši, da tako postanu dionicima božanskog života, da sami postanu bogovima. Nijesu to bile igre, koje su budile uspomenu na prošlo, nego su nastojale prošlo učiniti sadašnjim.

To što je duša poganina uzalud tražila našla je duša kršćanina u punoj mjeri. U sv. misi se obnavlja drama, u kojoj sudjeluju i Bog i ljudi. U tom misteriju je mistagog sam Krist zastupan po vidljivom svećeniku kao svomu organu. A sjedinjenje s njim, uživljavanje u Njega, nije samo monalno nego fizičko. Ne samo u slici, u pukoj igri. Bog se u ovom misteriju stvarno sjedinjuje s ljudima putem Pričesti, koja je upravo zato sastavni dio sv. mise, jer bi bez nje bio misterij nepotpun. I kada danas liturg. gibanje naglašava sv. Pričest pod misom ne čini to možda samo iz histor. razloga, nego upravo zato, da vjernici potpuno proživе što mu sv. misa pruža — Boga u duši.

Inicijacija u ovaj misterijski život je sv. Krštenje. Nastavlja se i pojačava ostalim sakramentima, a svoje stalno središte ima u sv. misi. Uz nju su povezani svi ostali sakramenti, sakramentali, molitve Crkve, u njoj dolazi do izražaja crkv. godina. Cijela je liturgija jedan veliki misterij. U svakom njezinom činu ključa život tajinstvenoga tijela Kristova. Kroz svaki litur. čin Krist djeluje dijeleći udovima svoga taj. tijela svoj božanski život. Ali najbolje i najsavršenije u euh. žrtvi, u kojoj cijelokupna liturgija ima svoje središte.

Kad je dakle sv. misa središte unutrašnjega života Crkve jasno je, da ona mora biti to isto i za svaki njezin pojedini ud, pojedinog vjernika. Prisustvovanje sv. misi barem nedjeljom i zapovjedanim blagdanom nije njegova dužnost samo zbog druge zapovijedi crkvene. To sudjelovanje u sv. misi je i zbog drugih razloga potreba duše. Po njemu se vjernik uživljava u Krista, postaje dionikom Njegovoga božanskoga života, aktivno sudjeluje u djelu svoga spasenja. I kada se danas naglašava aktivno sudjelovanje vjernika kod sv. mise nije to opet samo iz didaktičkih razloga ili zbog uvećanja vanjskoga sjaja nego zbog toga da vjernici izvrše ono, što moraju po samoj naravi stvari. Nije dakle to samo puka forma, nego je to stvar puna sadržaja, razumije se, ako vjernici pravo shvaćaju svoju ulogu kao udovi Crkve i ako shvaćaju misu kao anamnezu i misterij. Onda sv. misa postaje središtem njihove duhovnosti i izvorom svrhunaravskoga života.

Shvativši veličinu ovih istina vjernik sasvim drugačije gleda na sakramente. Krštenje je za nj ucjepljenje u trs Isusa Krista, uvjet njegovoga svrhunaravskog života. Potvrda to utvrđuje i još jače povezuje s Kristom. Pokora i bolesničko pomazanje su uspostavljenje te veze kad se prekine. U svećeništvu gleda organ Kristovoga djelovanja, u ženitbi naravsko širenje tajinstvenog tijela Kristova. — I molitveni život postaje drugčiji. Ne moli više pojedinac, nego osjeća da s njim mole Krist i Crkva, njegova molitva, pa i ona privatna, u neku ruku postaju leiton ergon. — I dobra djela, koja vrši, ne vrši on, nego Krist, s kojim on zajedno živi. Zajedno s njim i trpi Krist, trpi cijela Crkva, što je izvorom bezbrojnih utjeha. A da sve to nije puka fikcija sine fundamento in re ima vjernik euhar. žrtvu, koja mu omogućuje da sve emanacije svoga religioznoga iživljavanja najuže i stvarno poveže s Kristom i Crkvom. Tako sv. misa postaje središtem njegove duhovnosti, a sav njegov život kristocentričan. A jer je Krist naš posrednik kod Oca, s kojim je u Presv. Trojstvu jedno, postaje vjernikova duhovnost konačno teocentričnom. U zajednici sa Kristom on živi i napreduje u duh. životu i tako liturgija, a napose sv. misa, postaje najjačim vrelom duhovnoga izgrađivanja čovjeka.

Na temelju toga svi postulati litur. gibanja dobivaju svoje opravdanje a ujedno i garanciju za duhovnu obnovu vjernika po liturgiji.

Dragutin Kukalj.

Krist Kralj vjekova

Crkva se je kroz vjekove uspješno borila protiv krivovjerstva i opačine uvađanjem novih crkvenih blagdana. Liturgija s crkvenim blagdanima, bila je najuspješnije sredstvo, kojim je Crkva uzgajala kršćanski duh. U crkvenim blagdanima izražene su najuzvišenije istine naše sv. vjere. U prvim vjekovima kršćanstva svetkovala su se samo dva poglavita blagdana: Božić i Uskrs. Crkva je htjela na taj način prve vjernike čvrsto uvjeriti o temeljnim istinama Utjelovljenja i Uskrsnuća. Kasnije se je postepeno razvilo štovanje mučenika, a onda štovanje djevica i ispovijedalaca. I kako su ustajala nova krivovjerstva, javljali se novi krivi i pogubni nazori, rađali su se i novi blagdani. Tako je bio ustanovljen blagdan Tijelova, kao izraz vjere u Božansku Euharistiju, blagdan Srca Isusova, blagdan ljubavi i milosrđa Božjega, proti onima koji su Boga poimali kao strogog suca i osvetnika.

Novi vjekovi rađali su novim zabludama i novim opačinama. Najpogubnija zabluda zadnjih stoljeća jest liberalizam i laicizam u najrazličitijim oblicima. Ova zabluda sve više ističe prevlast države nad Crkvom. Uči da je vjera stvar pojedinca. Vjera nema i nesmije imati nikakvog utjecaja na javni život. Uzgoj omladine nije pravo Crkve, nego države. Sistematski se ide za tim, da se upliv Crkve potpuno uništi, da se vjera sve više potisne iz javnog i privatnog života, iz škole i porodice, iz uredâ i sudnicâ i uopće iz ljudske zajednice. U nekim zemljama tako se je daleko pošlo u mržnji na Boga i vjeru, da ni pojedincu nije slobodno javno ispovijedati svoje vjersko uvjerenje. Ovo je zlo osobito poraslo zadnja dva decenija poslije svjetskog rata.

Proti ovako strašnoj zabludi Crkva je često podizala svoj glas, naglašavala da je svaka vlast od Boga, da je Krist Kralj svega stvorenoga i Kristu kao Kralju mora se svak pokloniti i njemu samome služiti. Krist mora ponovno zavladati u privatnom i javnom životu. Ove misli, više nego riječima, Crkva je izrazila i pred čitavi svijet iznijela ustanovom ovog blagdana Krista Kralja, kao ustuk proti javnom otpadu od Krista i njegove vjere. Sretna je bila namisao Sv. Oca Pape Pija XI. kad je 1925 godine uveo blagdan Krista Kralja, želeći da Kristovo kraljevstvo zavlada svijetom, da mir Kristov zavlada među pojedincima i narodima kao zalog vremenite i vječne sreće.

I. *Krist pravi Kralj.* Slika Krista Kralja jest prava slika Isusova, jer Isus nije samo čovjek, nego i pravi Bog, »Kralj kraljeva i Gospodar gospodara«, »koji sjedi o desnu sile Božje.« Prikazati Isusa kao Djetića, znači prikazati ga samo s čovječje strane. Prikazati ga na križu, znači prikazati ga kao Čovjeka patnjâ i boli. Ali prikazati Isusa kao Kralja, znači prikazati ga kao Boga, Vladara svemira, Gospodara neba i zemlje, a to on i jest sada na nebu i bit će dovijeka. Ovo kraljevstvo Kristovo lijepo ističe i naglašava pjesma iza poslanice na blagdan Krista Kralja: »Vlast je njegova vlast vječna, koja mu se neće oduzeti, kraljevstvo se njegovo neće srušiti.« Da je Isus Kralj, sâm je izjavio pred Pilatom: »Ti govoriš, ja sam Kralj.« Sv. Pavao u poslanici ovog blagdana upravljenoj Kološanima, crta divnim riječima Isusovu kraljevsku vlast, koja ga pripada kao Stvoritelja, Gospodara svega i Otkupitelja: »On je slika Boga nevidljivoga, prvorođeni prije svakoga stvorenja, jer *u Njemu je sve stvoreno,* što je na nebu i na zemlji*... sve je po Njemu i za Njega stvoreno. I On je prije svega i sve po Njemu postoji. I On je glava tijela Crkve.*« Isus je, dakle, pravi i jedini Kralj nad svim kraljevima, jer je on sve stvorio i njemu sve mora služiti. On je »Kralj vasione« i svi se narodi moraju da »podlože njegovoj preblagoj vlasti.«

Kraljevstvo Kristovo jest trostruko. Isus kraljuje na nebu među slavodobitnom Crkvom, na zemlji s vojujućom i u čistilištu s trpećom Crkvom. Ove tri Crkve sačinjavaju kraljevstvo Božje, a svu vlast u ovom kraljevstvu, Bog je predao Sinu. Zato zgodno dolazi blagdan Krista Kralja u zadnju nedjelju listopada, iza koje odmah slijede blagdan Svih Svetih i Dušni dan, prikazujući tako unutrašnju povezanost između ovog trostrukog kraljevstva Kristovog.

I po svom značenju ovaj blagdan čini krunu cijele crkvene godine. Poslije nego smo proslavili sva otajstva našeg otkupljenja, blagdan Krista Kralja dolazi kao završetak i kruna svih tih otajstava. Zadnji kamen u velikoj zgradi crkvene godine.

II. *Krist Kralj u svijetlu evanđelja.* Sv. pismo uopće prikazuje Isusa kao Kralja, koji će kraljevati u vijeke. To je najčešća slika Isusova u sv. pismu. Sv. pismo govori o njegovom prijestolju, žezlu, kraljevstvu. David u mnogim psalmima gleda Krista kao Kralja. Zato se i zovu kraljevski psalmi. Tako David pjeva: »Traži od mene i dat ću ti narode u nasljedstvo i u posjed krajeve zemlje.« Ovo se pjeva na prikazanju na blagdan Krista Kralja. A u pričesnoj pjesmi istog blagdana kliče pjesnik: »Stolovat će Gospodin Kralj u vijeke, Gospodin će blagosloviti puk svoj u miru.«

Ali najbolje ističu Krista kao Kralja evanđelja. Već na prvim stranicama evanđelja anđeo Gabriel u navještenju ističe njegovo kraljevsko dostojanstvo: »I dat će mu Gospodin Bog prijestolje Davida, oca njegova, i kraljevat će u domu Jakobovu u vijeke i kraljevstvu njegovu neće biti kraja.« Sâm Isus govori često o kraljevstvu Božjemu i najljepše priče upotrebljava da protumači narodu svoje kraljevstvo. Spasitelj prispodablja kraljevstvo svoje zrnu gorušice, kvascu, pšenici i kukolju, blagu sakrivenom u polju, mreži bačenoj u more i t. d. (Mt. XIII, 31—47). Pred Pilatom svečano izjavljuje: »Ja sam Kralj.«

III. *Krist Kralj u liturgiji.* Crkvena liturgija tamo od početka, bogata je najdivnijim mislima o Kristu Kralju. Nije zato ništa novo uvedeno ovim blagdanom. On je skup svih misli o Kristu Kralju. Uz dobrog Pastira slika Krista Kralja jedini je skoro način kako su prvi kršćani prikazivali Isusa. To dokazuju velebni mozaici Krista Pantokratora u apsidama starokršćanskih bazilika. U nekim vjekovima su ga pače i na križu prikazivali s krunom na glavi.

Lik Krista Kralja provlači se kao zlatna nit kroz cijelu crkvenu godinu. U adventu očekujemo Isusa kao novorođenog Kralja, zato Crkva kliče: »Evo, Bog, *Kralj naš* dolazi.« Na trećoj božićnoj misi ističe liturgija da je malo Dijete u jaslama »Sin vječnog Boga, Stvoritelj, *Kralj vasione*...« Na Bogojavljenje cijelo bogoslužje provejava misao o kraljevanju Isusovu. Mudraci mu se klanjaju kao najvišemu Kralju i prikazuju mu svoje darove. Nedjelja sedamdesetnica prikazuje Kristovo kraljevstvo kao vanj-

sku ustanovu u prilici gospodara, koji zasadi svoj vinograd, dok šesdesetnica naglašava unutrašnje kraljevstvo u dušama našim. To nam prikazuje priča o sijaču, koju čitamo u evanđelju toga dana. U korizmi također otkrivamo ideju Kristovog kraljevstva. Liturgija je na više mjesta ističe. Svojim trpljenjem i poniženjem Isus osniva i učvršćuje svoje kraljevstvo u dušama. Kao nedužno Janje Božje on se je uništio na križu i zato mu Bog kao nagradu daje silu, moć i kraljevstvo. U velikoj sedmici, poglavito na Cvjetnicu, Crkva nam predočuje Isusa kao Kralja i Otkupitelja koji pobjeđuje. Na Vel. Petak klanjamo se Isusu Kralju, koji kraljuje s križa kao s prijestolja, odjeven grimizom svoje krvi i okrunjen trnovom krunom a sv. Crkva pjeva: »Zavlada Bog sa drveta.« U uskrsno vrijeme, i ako nas obuzimlje misao Isusovog uskrsnuća, ipak Crkva pozdravlja Krista kao Kralja, koji je pobijedio smrt svojim uskrsnućem. Pjesma na uskrsnoj misi svršava: »Pobjedniče, *Kralju divan*, budi nama milostivan.« A himan na večernjama po Uskrsu počima:

»Na gozbu *Kralja Jaganjca*
U bijelom ruhu idimo,
Kroz more prošav crveno
Vladaru Kristu pjevajmo.« (Pavelić).

Uzašašće Isusovo jest blagdan pobjedonosnog ulaza Krista Kralja u njegovo kraljevstvo. Uzdiže se na nebo kao Kralj i Gospodar prirode, da sjedne na prijestolje s desne strane sile Božje. Na Tijelovo slavimo Isusa, Euharistijskog Kralja, i Crkva nas poziva: »Poklonimo se Kristu Kralju, koji vlada narodima.« Nedjelje po Duhovima često ističu eshatološko kraljevstvo Kristovo. A sada na svršetku crkvene godine, promatramo Isusa Kralja na nebu gdje vlada i odakle će doći »sa silom i veličanstvom« da sudi, kao Kralj, žive i mrtve.

Crkva, dakle, u svojoj liturgiji svugdje, u svakom vremenu i u svakom blagdanu, promatra Krista kao Kralja, tako te je cijela crkvena godina jedan veleban himan Kralju Kristu. A blagdan Krista Kralja, pri svršetku crkvene godine, skup je svih tih misli, kojima je Crkva izrazila kraljevstvo Kristovo kroz vjekove.

IV. *Posebni osvrt na liturgiju blagdana Krista Kralja.* Cijelo bogoslužje današnjeg blagdana neobično je veličanstveno i bogato. Ono razvija duboke misli o Kristu Kralju i o njegovom universalnom kraljevstvu. Temeljna misao

bogoslužja ovog blagdana jest mir i ljubav. Kraljevstvo Kristovo je kraljevstvo ljubavi i mira.

Na večernji u antifonama navješćuje nam Crkva Isusa kao vječnog i univerzalnog Kralja mira, kao Suca i Zakonošu koji će nas spasiti. On je svijetlost narodima. U himnu molimo, da Krist pokori buntovna srca, koja neće da ga priznadu za Kralja svoga. Da skupi sve zalutale u jedno stado. Neka on zavlada opet u privatnom i javnom životu:

»O Kriste, mira vladaru,
Pokori srca buntovna,
U jedno stado skupi sve,
Od tebe što odlutaše.« (Pavelić).

U Jutrenji poziva Crkva svoje vjernike: »Kralju kraljeva, Isusu Kristu, dođite, poklonimo se!« Zatim u pjesmi pozdravlja Isusa kao sliku Svevišnjeg Boga, Otkupitelja i vladara narodâ. On je naš Zakonoša, Svećenik i Učitelj, kojeg ćemo rado slušati, jer je sreća za ljudsko društvo da vrši njegove zakone:

»Ti sam od vijeka nada si
Vremena svih i središte,
Tvoj Otac s pravom dade ti,
Da budeš *vladar narodâ.*«
»Mi rad ćemo te slušati,
Ti s pravom vladaš iznad svih
Za društvo ljudsko sreća je,
Da vrši tvoje zakone.« (Pavelić).

Svi psalmi su mesijanski. David gleda Isusa kao Kralja. Kraljevsko dostojanstvo Kristovo ističe sv. Pavao u poslanici u prvoj noćnici i u misi. Izvor tog dostojanstva jest u tome, što je Isus Sin Božji, prava slika Božja, u kome i po kome je sve stvoreno. U drugoj noćnici čita se enciklika Pape Pija XI. »Quas primas«, kojom proglašuje i ustanovljuje ovaj blagdan. U trećoj noćnici čita se svečana izjava Isusova pred Pilatom da je on Kralj. Zatim sv. Augustin u homiliji tumači kraljevstvo Isusovo kao univerzalno, koje nije od ovoga svijeta.

Na pohvalama u antifonama ističe se misao, da će Krist zavladati nad svim narodima, i onaj narod i kraljevstvo koje ne bude njemu služilo, bit će uništeno. Pjesma opijeva sreću narodâ u kojima vlada Krist i vrše se njegovi zakoni.

»O države preblažene,
U kojoj vlada Isukrst,
U kojoj zakon drži se
Od Boga svijetu naređen! (Pavelić)

Ističe plodove ovog kraljevstva. Tu, naime, kraljuje sloga, nema bune, vlada mir i siguran red. Drži se bračna vjernost, a mladež služi Bogu u čistoći srca.

U misi, kao i u dnevnim časovima, povraća se misao o kraljevstvu Kristovu, ističući njegova svojstva i odlike. Isus, Janje Božje, bio je ponižen do smrti, da otkupi rod ljudski, zato mu Bog dade *krepost i silu i čast i kraljevstvo* (Poč. pjesma: Otkriv. V, 12). Krist je svojom smrću uništio grijeh, koji je izvor nesloge i nemira. Narodi i pojedinci naći će mir, ako se »*podlože njegovoj preblagoj vlasti*«, kako Crkva moli u molitvi ovog blagdana.

U poslanici nabraja sv. Pavao razne odlike i svojstva Isusova. Sve što je na nebu i na zemlji, sve vidljivo i nevidljivo, stvoreno je po Isusu i za Isusa. On je postojao prije nego je išta stvoreno. On je, napokon, glava Crkve, čiju je djecu izbavio od vlasti tmine svojom krvlju, davši im oproštenje grijeha i postavio ih u kraljevstvo svijetlosti.

Evanđelje opisuje prizor u Pilatovoj sudnici. Isus pred carskim namjesnikom izjavljuje da je Kralj, jer je zato i došao na svijet. Označuje i narav svoga kraljevstva. Ono, naime, nije od ovog svijeta, i ako je dijelom na ovom svijetu. Ne brine se, drugim riječima, za vremenitost, za čast, bogatstvo, jer to je sve prolazno. A Kristovo kraljevstvo trajat će u vijeke. Zato se brine za ono što je vječno. Vremenitim stvarima služi se u toliko, u koliko je potrebno da se lakše i bolje postigne vječni život.

U prikaznoj molitvi, jer se približavamo žrtvi, ističe se da je Euharistija simbol mira i jedinstva, koje nam je Isus zadobio smrću na križu. Zato Crkva moli da ove darove mira i jedinstva podijeli Bog svim narodima.

Slavospjev ovog blagdana je na osobiti način lijep i svečan. Tu se crtaju glavne karakteristike Kristovog kraljevstva. Isus je od Boga pomazani Vječni Svećenik i Kralj vasione, koji je na žrtveniku prikazao samoga sebe kao žrtvu pomirnicu. Time je on podložio svojoj vlasti sva stvorenja i ustanovio kraljevstvo univerzalno »kraljevstvo *istine i života*, kraljevstvo *svetosti i milosti*, kraljevstvo *pravde, ljubavi i mira*.«

U popričesnoj molitvi ponosna je Crkva što »*vojuje pod barjakom Krista Kralja*« — a to je križ Kristov — i moli da i u nebu budemo »neprestano s njime kraljevali«, te tako budemo dionici pobjede koju je Krist izvojštio.

Cijelo bogoslužje ovog blagdana, kako se vidi, sastavljeno je veoma pobožno u klasičnom stilu, divno spajajući kršćansku starinu s najaktuelnijim potrebama čovječje duše i društvenog života.

V. *Naša dužnost.* Pojam kralja uključuje i pojam podanika. Ako je Krist naš Kralj, mi smo njegovi podanici. Takvi smo postali na dan sv. krštenja. Obećali smo mu vjernost, položili zakletvu. Na sv. krizmu potvrđeni smo za vojnike Kristove. Boriti nam se kao podanicima i vojnicima Kristovim za čast i slavu našeg nebeskog Kralja. Naša je dužnost da budemo odani i vjerni Kristu Kralju. Da ga se ne stidimo pred svijetom. Njegov barjak, križ sveti, visoko uzdižimo. Ponosni budimo da smo Kristovi, da smo sinovi kraljevstva svjetlosti, kako nas opominje sv. Pavao u poslanici ovog blagdana. Jer Krist je Kralj, kojemu još nitko nije potamnio slavu, ni slomio moć, ni istrgnuo žezlo. On je Kralj kome nitko još nije krunu s glave skinuo ni s prijestolja ga srušio. I neće.

Njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta, ali je jednim dijelom na ovome svijetu. Zato molimo: »Dođi kraljevstvo tvoje.« To je zadaća podanika Kristovih: raditi oko toga da Krist zavlada u nama i oko nas. Širiti Kristovo Kraljevstvo mira i ljubavi, to je zadaća Katol. Akcije. Na blagdan Krista Kralja, dan Katol. Akcije, obnovimo zakletvu vjernosti nebeskom Kralju. To hoće Crkva. I što se svijet bude više udaljivao od Krista, mi sve više stiskajmo svoje redove pod njegov sveti barjak. Borimo se i molimo da zavlada među narodima Kristovo kraljevstvo *istine i života, svetosti i milosti, pravde, ljubavi i mira.*

Don I. Tržok.

Slava Svetih

Kad Crkva slavi blagdan Svih Svetih, ona u jednom divnom hvalospjevu hoće da ujedini čitavo mnoštvo velikog društva izabranika, da uzveliča njihovo slavlje i sreću, i u isto vrijeme da i nas potakne da slijedimo njihove primjere i idemo za njima, dok ne postignemo sreću koju su oni postigli. Ovdje na zemlji se duše zapravo spremaju za svoj vječni cilj, da se naime pridruže ovom društvu odabranom i mjera njihova blaženstva mjeri se stupnjem ljubavi koju imaju u času, kad napuštaju zemlju.

Ako dakle i mi možemo i trebamo postići sreću, koju imaju odabranici u nebu, onda se malo zaustavimo na

ovome i promotrimo najprije, koji nas razlozi potiču da težimo za nebeskim blaženstvom.

Prvi razlog, da budemo sveti, jest volja Božja, »Ovo je volja Božja, posvećenje vaše« (I. Sol. IV, 3.). Bog hoće ne samo da se spasimo nego i da postanemo sveti. A zašto to Bog hoće? Jer je on sam svet. »Budite sveti, jer sam ja svet«. (Levit. XI, 44).

Ali Bog nalazi i svoju slavu u našoj svetosti. Ne zaboravimo nikada, da ćemo Bogu vječno iskazivati slavu svakim stupnjem svetosti koji postignemo, svakom žrtvom koja nam je bila potrebna da dođemo do svetosti i svakom kreposti koje će sjaj krasiti našu dušu.

Sveci stoje »pred prijestoljem Božjim« (Otkriv. VII, 9.) i neprestano mu iskazuju slavu. Bogu ugodne hvale i počasti iskazuju apostoli svojom žarkom revnošću, mučenici svjedočanstvom svoje prolivene krvi, naučitelji dubinom svoga znanja, djevice sjajnom svojom čistoćom. U »ovom mnoštvu velikom koje nitko ne može izbrojiti« (Otkriv. VII, 9.) svaki svetac sjaji posebnim sjajem, i Bog će uvijek sa zadovoljstvom gledati sve one napore, borbe i pobjede koje su sveci učinili da postignu tu slavu.

To nas upućuje da svim silama nastojimo steći slavu, koju Bog crpi iz naše svetosti. Moramo živo čeznuti da postanemo članovi sretnog društva u kojemu Bog nalazi svoje zadovoljstvo. Zbog toga se ne smijemo zadovoljiti osrednjim savršenstvom, nego što više nastojati da ispunimo Božju volju da budemo sveti kako je on svet.

Drugi razlog, koji nas potiče da budemo sveti jest taj, da što god se više uspinjemo u svetosti, to više uzdižemo cijenu Isusove krvi. Sv. Pavao kaže: »Krist se predao na smrt i smrt križa, da posveti svoju Crkvu i da od nje učini društvo sjajno, bez mane i bez ljage, već svetu i neokaljanu.« (Efež. V, 25-27).

Stoga jedna od najtežih boli za Isusovo srce u njegovoj smrtnoj borbi u Maslinskom vrtu bilo je osvjedočenje, da će njegova krv biti beskorisna tolikim dušama koje će odbiti dar Božji. »Koja je korist od moje krvi« (Ps. 29, 10), pita se on sa Psalmistom. Krist je znao da jednom samo kapi krvi može očistiti cijeli svijet i posvetiti nebrojene duše. Ali pokoravajući se svom Ocu, Krist je u neiskazanoj svojoj ljubavi pristao da do posljednje kapi prolije svoju krv, koja ima u sebi neizmjernu vrijednost.

O koliko ima duša koje nijesu znalle da se okoriste ovim plodovima. Sretne naprotiv one duše koje su se potpuno združile s Kristom i pobrale obilne plodove. Ovi izabranici padaju ničice pred Janjetom, kako svjedoči sv. Ivan u Otkrivenju, i pjevaju mu: »Bio si zaklan i otkupio si nas za Boga krvlju svojom, od svakoga plemena i jezika i puka i naroda. Tebi čast i slava.« (Otkriv. V, 9, 13). Sveci dakle priznaju da su oni ovjenčani pobjedom krvi Janjetove, i da je ta pobjeda u toliko slavnija u koliko je njihova svetost izvrsnija.

Gledajmo dakle svim žarom svoje duše da se sve to više čistimo krvlju Kristovom, da zadobijemo one plodove života i svetosti koje nam je Isus zaslužio svojom mukom i smrću. Ako postanemo sveti, srce će nam kroz čitavu vječnost uzbudljivo drhtati radi veselja koje ćemo pribaviti Kristu pjevajući o pobjedi njegove krvi i o svemogućnosti njegove milosti.

Nameće nam se sada pitanje, kako da dođemo do te svetosti koja je Bogu tako ugodna, koja je izvor tolike slave za Isusa, a za naše duše nepresušno vrelo radosti vječne, cilju dubinu ne možemo dokučiti. Isus nam sam kaže kako. »Ja sam put, istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu nego po meni. (Iv. XIV, 6.).

1) Između stvorenja i Stvoritelja jest neizmjerni razmak, postoji tako reći ponor. I nad ovaj ponor Bog je bacio most. Krist Čovjek-Bog spaja čovjeka s Bogom. Ako hoćemo doći k Bogu, trebamo imati neograničenu vjeru u mogućnost, koju Isus ima da nas združi sa svojim Ocem. On to može i hoće, jer sam kaže: »Oče hoću da i oni budu sa mnom gdje sam ja« (Iv. XVII, 24.). A gdje je Krist? »U krilu Očevu« (Iv. I. 18.).

Ako naša vjera bude živa i ako se potpuno prepustimo Isusu, on će nas povući za sobom i dovesti u »Krilo Očevo.« Jer Isus je u isto vrijeme i put i cilj: on je svojim čovječanstvom put kojim idemo, a svojim božanstvom cilj, domovina u koju idemo.

2) Dragocjena je milost, ako smo našli put koji vodi do cilja. Ali treba nam i svjetlosti da idemo tim putem. Bog će biti naša svjetlost ali samo u nebu, jer su naše zemaljske oči previše slabe i ne mogu da podnose njezin sjaj. A ipak mi trebamo svjetlosti da postignemo cilj za kojim težimo, dok smo na ovoj zemlji. Tko će dakle biti naša svjetlost? Isus Krist koji kaže: »Ja sam istina« (Iv. XIV, 6). On sam nam može objaviti neizrecivi sjaj božanstva, jer je On »Bog od Boga, svjetlo od svjetla«, kako govorimo u Vjerovanju. Kao pravi Bog, On je svjetlost i

ova je svjetlost sišla k nama ublažujući pod koprenom čovječanstva svoga neizmjerni sjaj svojih zraka. Naše slabe oči sada mogu da prime ovu svjetlost, koja se skriva i ujedno objavljuje pod slabošću smrtnog tijela. To je svjetlost koja ima da »zasvijetli u srcima našim u osobi Isusa Krista« (II. Kor. 6), »svjetlost prava koja će obasjati svakog čovjeka« (Iv. I. 9).

Što moramo učiniti, ako hoćemo hoditi u svjetlu? Slušati riječi Isusove, živjeti po istinama evanđeoskim, združiti se s njime vjerom, ufanjem i ljubavi, nastojati da živimo u poniznosti, ljubavi, milosrđu, čistoći, u miru sa svima, podnoseći suprotivštine strpljivo i pouzdano.

Živeći tako naša će duša neprestano napredovati na putu; združena istinom ona će živjeti od njezina Duha, i tako će misli, čuvstva i želje Isusove postati našim mislima, čuvstvima i željama. Ona neće ništa uraditi što neće biti u potpunom skladu s voljom Kristovom, a u tome je dubina svetosti.

3) Ali nije dosta da smo našli put i da po njemu u svjetlosti hodimo, već nam treba i hrane da se uzdržimo na putu. Ova hrana za život vječni jest također Krist, koji kaže za sebe da je On »život« (Iv. XIV. 6) koji će i nama dati.

U Bogu se nalazi neugasivi život. »U Tebi je izvor života« (Ps. 35 ,10). Puninom ovog života ispunjena je i duša Kristova. »Jer kao što Otac ima život u sebi, tako dade i Sinu, da ima život u sebi« (Iv. V, 26). I zato nam evo Isusa koji kaže: »Ja sam došao da imadu život, i da ga imadu u izobilju« (Iv. X. 10) i »koji jede mene, i on će živjeti poradi mene« (Iv. VI, 57).

Dajući nam se dakle u sv. pričesti, On nam dariva svoje čovječanstvo i svoje božanstvo, On podžiže našu ljubav, On nas malo po malo pretaplja u sebe tako, da više ne živimo od sebe nego od njega i za njega. On dovodi naše želje, našu volju u takvu sličnost i sklad s njegovom voljom i željama, da možemo reći s apostolom Pavlom: »Ne živim više ja već Krist živi u meni« (Gal. II, 20).

Istina je dakle da smo mi sami po sebi slabi i da sami ne možemo ništa: »bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv. XV. 5), ali zato »sve možemo u onomu koji nas jača« (Fil. II, 13). I ako se mi potpuno oslonimo na Onoga koji je naš »put, istina i život«, onda možemo biti sigurni da ćemo doći u nebesku slavu.

*

Kad slavimo blagdan Svih Svetih, moramo ponoviti i pitati se sa sv. Augustinom: »Kad su mogli ovi i ove, zašto ne bih mogao i ja?« Nemamo ni jednog razloga koji bi nas odbijao od svetosti. Izgovaramo se tolikim poteškoćama, tolikim protivnostima. Ali budimo uvjereni, da su sveci svi imali isto takve poteškoće i protivnosti, dapače i mnogo veće. Nitko stoga ne može reći: svetost nije za mene, jer Bog je traži baš od nas, on hoće da budemo sveti radi njegove slave i radi naše sreće, i kad to hoće, on se ne ruga s nama. Kad nam Gospodin kaže: Budite savršeni, on zna dobro što traži od nas i da ne traži ništa što je preko naših sila. Oslonimo se stoga i pouzdajmo u milost Božju i uklonimo od sebe sve zapreke, koje priječe da Bog na nas izlije svoje darove i milosti, pa ćemo se onda i mi pridružiti »mnoštvu koje nitko ne može izbrojiti«.

Dom Columba Marmion
Priredio D. N. B.

Psalmi kao molitva zajednice

Od davnih vremena spadaju na službu Božju i dnevni molitveni časovi, koji se sastoje od pjevanja psalama, čitanja sv. Pisma, iz himana i molitava. Još u apostolsko doba spominje se treći, šesti i deveti čas. Ovim su molitvenim časovima učestvovali ne samo duhovnici, nego i svjetovnjaci.

Crkveni časoslov u posebnom svom smislu nije privatna molitva, nego zajednička molitva namjenjena za potrebe, svih vjernika. Naša sv. Crkva obvezuje samo klerike viših redova, redovnike i dumne, koje imadu svečane zavjete, na zajedničko ili korsko moljenje časoslova, ali i drugi bi se u smislu sv. Crkve imali pridružiti ovom stalnom moljenju Boga. Časoslov, a u prvom redu njegov bitno sastavni dio, psalmi, uvijek su bili i jesu molitvom Crkve .U tomu i jest baš razlika između mnogih i to krasnih privatnih molitava i između službene molitve Crkve. Knjiga psalama bijaše već u Starom Zavjetu službena molitva za pjevanje u hramu. Crkva je onda sve pjesme u smislu Kristovu kao baštinica Staroga Zavjeta uzela za svoje. Ja dakle kod moljenja psalama ne molim kao pojedinac čovjek, »nego moli Crkva kao Zaručnica Kristova za velike potrebe Božjega kraljevstva na zemlji. Ja to osjećam kao član velike zajednice, kao listak na ve-

likom stablu života Crkve te sudjelujem njezinu životu i njezinoj izgradnji« (Parsch, Seelsorgsbrief br. 6, str. 2). Zaista mnogo nam poteškoća davaju u zajedničkoj molitvi takozvani »ja-psalmi«. Na pr. 101 imade za natpis: »Molitva bijednika, koji je u svojoj žalosti tugu Bogu tugovao.« Auktor je ovoga psalma ovu pjesmu u potištenu raspoloženju sastavio. To nam kaže početak istoga psalma: »Gospode, usliši molitvu moju i vapaj moj k tebi da dođe. Ne odvrati lica, svojega od mene, u dan, kad sam u nevolji prigni k meni uho svoje. U koji god te dan zazovem brzo me usliši« (ps. 101, 2).«

Ovdje ipak vidimo, da je ovakav psalam mogao biti i izliv zajednice. Osobni, individualni »ja« u ovim psalmima mogao je bez poteškoće i okolišanja biti i izražajem zajednice. U psalmu 101 mjesto »ja« moli u nevolji zajednica, općina, narod i Crkva.

Istu misao izrazuje ps. 3, koji počima ovim riječima: »Gospode, kako je mnogo protivnika mojih; Mnogo ih je, koji ustaju protiv mene« (ps. 3, 2). Zaključak pak ovoga psalma kaže, što znači ono »ja.« Glasi ovako: »Ustani, Gospode, pomozi mi, Bože moj! jer ti udaraš po obrazu sve neprijatelje moje, razbijaš zub bezbošcima. U Gospoda je spasenje i vrh puka tvoga blagoslov je tvoj« (ps. 3, 7 i dr.).

Mnogi su »ja« psalmi« prvobitno možda bili pjesme pojedine osobe, a uzete za pjevanje starozavjetne općine i naše sv. Crkve i za molitvene riječi. Jamačno mnogi nas »ja-psalmi« pozivaju, da svoje molitve u zajednici obavimo. Tako se uzdiže naša molitva iz uske lične sfere! Pročitajmo ovakav jedan primjer! »Tebe ću hvaliti u skupštini velikoj« (ps. 21, 26), »Noga moja stoji na ravnu putu: u skupštinama blagoslivljati ću tebe, Gospode« (ps. 25, 12).

Mi ljudi i kao pojedina bića imamo jednake potrebe i želje. Budući da je naša čovječja narav na svijetu prokleta bila radi grijeha i podložna zloći, porocima, griješnosti, bolima i patnjama, zato je i izliv pojedinih osjećaja općenit.

Konačno bih mogao još jednom reći, da je sv. Pismo Staroga Zavjeta upravljeno na Krista i na Crkvu. Sve, što se je u Starom Zavjetu dogodilo i što je pod vodstvom Božjega Duha bilo napisano, sve ima u vidu Krista i Crkvu. Zato moramo u psalmima slušati glas Isusov. Sv. Augustin čuje u psalmima Krista, koji sada pun radosti slavi Boga, sada uzdiše, sada tuguje, sada se nada i čeka, sada u ovoj dolini suza plače. U tom smislu uzimamo mnogo mjesta u »ja-psalmima,« koje jedino kao izlive zajednice možemo razumjeti n. pr. »udaljio si od mene znance moje, postaviše me na odmet sebi« (ps. 87, 9).

Ovdje mislimo na Krista, o kojem evangelist piše: »Tada ga ostaviše svi učenici i pobjegoše« (Mt. 26, 56). Psalmi su molitvenik Crkve, Kristove Zaručnice. Kada dakle molimo, ne molimo u svoje ime niti mjesto onih nadahnutih psalmista, koji su kao pjesnici-proroci napisali pod vodstvom Božjega Duha svoje pjesme, nego mi molimo s Crkvom kao s Kristovom Zaručnicom one iste psalme, koje je molio njezin Zaručnik. Ovo nam ne smije biti ništa neobično, budući da smo članovi Crkve, a Crkva nastavlja u svakome od nas život Kristov. Stoga se moraju i glasovi, naše molitve uzvijati i prolamati u klik velike mistične zajednice, Crkve. Dosljedno tomu i glasovi ove velike zajednice imaju biti glasovi Kristovi.

Možemo zaključiti ovu raspravicu sjajnim riječima sv. Bazilija: »Knjiga psalama sadrži u sebi sve, što je potrebito iz ostalih djelova sv. Pisma. Ona u sebi krije pravo blago svih dobrih nauka i dijeli ga svojim harmoničnim razmjerom i blagoglasjem, koje dariva našem razumu. Božji je Duh s moll-poezijom psalama tako spojio i snagu svoje nauke, da se i naša duša obogaćuje blagoglasjem pjesme. Psalam stavlja našu dušu u ravnotežje, podava mir i pribavlja počin našoj nemirnoj misli. Psalam jača prijateljstva, a izravnava neprijateljstva i protivnici se pomiruju, jer tko će biti u neprijateljstvu s onim, s kojim zajedno psalme moli? Psalmi tjeraju od nas zlobna neprijatelja, a mjesto njega vode uz nas Božjega anđela; oni štite nevinost i rese mladost, tješe starce i krase žene, oni davaju svečanostima sjaj i uzroče svetu turobnost, pače tvrdokornim i okorjelima izmamljuju suzu. Pjev psalama to je anđeosko djelo, prava nebeska služba i duhovna žrtva paljenica. Kakva li je to mudra uredba, da, dok pjevamo, učimo čovječje dostojanstvo, mjerilo pravde, svetu pristojnost i strpljivost, dă, sve kriješposti! Psalmi sadrže vas Božji nauk. Oni navještaju Spasitelja Boga-čovjeka, sudnji dan, uskrsnuće tijela, vječne muke i beskrajnu slavu; psalmi nam otkrivaju sva otajstva.

Po dr. Casperu
Don Juraj Dulčić

Utisci kod posjeta Crkve

Kakva bila crkva koju posjećujemo, bila ona krasna bazilika romanskog ili gotskoga stila, starodrevna velebna katedrala ili mala župska crkva, ona je za svakoga kršćanina prava očinska kuća, u kojoj se razvija njegov pravi vrhunaravni život.

Ulazeći u crkvu osjećamo neko osobito štovanje prema Bogu, ali ne samo kao svomu gospodaru ili učitelju, kojemu treba da služimo, već kao milom Ocu prama kojemu naše držanje ima biti pravo sinovsko ponašanje. U crkvi, u našoj očinskoj kući, svaki od nas se osjeća kao ljubljeni sin, a u nama se budi misao velike kolektivnosti, otajstvenog tijela Kristova, kojega je svaki od nas ud. Kršćanin veoma dobro znade da je ljubljeni sin sv. Crkve, ali znade i to, da nije jedini, da nije sam. I zato njegova misao se podiže, njegovo srce ispunja se veseljem, a njegov vidik kao da dosiže vidik Božji, i on ušavši u crkvu da moli za milosti i da hvali i slavi Boga, ne misli samo na svoje bijede i nevolje, već prikazujući Bogu svoje patnje, moli i za sve kršćane, za svu svoju braću, za čitavu, universalnu Crkvu katoličku.

Još ima nešto što uzdiže i razveseljuje naše srce kada posjetimo crkvu. Ona je uspomena našega »Creda« — »Vjerovanja«, ona je enciklopedija velike tajne, tajne našega sjedinjenja s Kristom. Promatrajući crkvu, gledajući njezine poteze, njezin izgled vanjski i unutarnji, njezine zidove, pak i najmanji i najneznatniji predmet što se u njoj nalazi, sve nas to potsjeća na naše sjedinjenje s Kristom, koje počima krštenjem, pojačava se sakramentima a i sakramentima se ponovno dobiva, ako se po nesreći izgubi, te napokon na ono sjedinjenje sa Kristom, koje će se nastaviti u nebeskoj slavi.

Promotrimo čas zvona, te vijesnike sv. Crkve.

Glas zvona, kao glas Božji poziva vjernike u crkvu, da sjedine svoj glas sa glasom čitave Crkve, koja uzdiže svoj glas Vjerenice prema nebu gdje kraljuje njezin Zaručnik. Tako se podrži veza između djela što se vrše vanjskim i djela što se vrše nutarnjim glasom.

Kada su apostoli pitali našega Gospodina: Učitelju, kada treba moliti?«, Krist je odgovorio: »Treba uvijek moliti i nikada ne prestati.« Jasno je da je to nemoguće uzimajući doslovno. Mi smo u svagdanjem životu toliko zaokupljeni radom i raznim brigama, da bi nam tek malo vremena preostalo za molitvu. Ali zato je jasno, da svi naši i najobičniji poslovi nadomještaju molitvu, ako te poslove prikažemo Bogu i ako ih obavljamo samo za to da Njemu ugodimo. Neprekidna molitva, što se tiče nas pojedinaca, je nemoguća. Ali ne zaboravimo, da smo mi svi udovi jednoga tijela, Tijela sv. Crkve, a to su svi vjernici koji sačinjavaju njezinu zajednicu. Zato, i ako pojedini ud toga Tijela katkada i ne moli, moli čitavo Tijelo. I tom glasu pojedinaca, tom ljudskom glasu, dano je da sudjeluje u velikom jedinstvu crkvenoga sklada, kada zvona zvone pozivajuće vjernike da sudjeluju sv. Žrtvi i da sjedine svoje glasove u slavljenju »Božanske službe«, koju sv. Benedikt tako lijepo naziva »Opus Dei« — »Djelo Božje«. Tada ljudski glasovi sudjeluju u molitvi koju Crkva uzdiže ka Kristu, svome Zaručniku; to više nije zasebna molitva pojedinca, već glasovi koji iščezavaju, gube se i stapljaju u divnoj zajedničkoj skladnoj molitvi; isto kao što ona kap vode za se nije ništa, ali kad uroni u ocean, ona postaje dijelom njegove beskrajnosti i veličine što se prostire pred našim očima.

Ima još nešto tako lijepa u glasu zvona. To je sjećanje na Utjelovljenje Sina Božjega.

Naše sjedinjenje s Kristom ne bi se nikada ostvarilo, da nije On učinio prvi korak, onaj najveći događaj u povijesti čovječanstva, kada je Riječ Tijelom postala. Uzimajući On čovječju narav, postavši ravan nama, uspostavi vezu između neba i zemlje, dozvoliv jednom poniznom ljudskom stvorenju da Mu kaže ono što je Njemu od vječnosti govorio Otac nebeski: »Moj sin«. Kada je kucnuo taj čas, dogodila se je velika promjena u povijesti čovječanstva. Divan plan, što ga je Otac zamislio još u početku vremena za dobrobit svojih stvorova, bio je opet uspostavljen, obnovljen. Otac ga je pripravio i ostvario onako kako kaže ona divna molitva na Prikazanju: »Bože, koji si ljudsku narav tako divno stvorio i još ju divno obnovio . . .« Plan otkupljenja daleko nadmašuje plan stvaranja. I glas zvona sjećajući nas tri puta na dan tajne Utjelovljenja, sjeća nas ujedno i našega sjedinjenja s Kristom.

Idemo dalje. Promotrimo li oblik i poteze naših crkava, opažamo da ponajviše imaju oblik križa. Sa svojom glavnom velikom lađom koja se produžuje u svetište i sa

dvjema pobočnim lađama, ona pravi jedan veliki križ na zemlji; a i posvuda u njoj nailazimo na križ: na oltaru, na vrhu zvonika, na raznim ornamentima i na stupovima crkve.

Dakle, pravilo našega života neka bude ovdje na zemlji: »Slijediti Raspetoga Krista.« Kao vojujuća Crkva moramo da okušamo borbu života, osjećamo duševnih i tjelesnih poteškoća, ali sjedinjeni u Kristu možemo se suprostaviti i izaći pobjednici.

Iza ovih velebnih stupova, na koje nam se zaustavi naš pogled, odmah pri ulazu pada nam u oko krstionica. Stanimo čas pred taj izvor sv. Krsta! To je mjesto našega rođenja na vrhunaravni život. Pod simbolom čišćenja vodom, koja nas pere od svih ljaga, to je ujedno i realno čišćenje naše duše, jer kod sakramenata je bitno da proizvode milost koju označuju. Krstionica nam prikazuje mjesto našega pogreba i našeg mističnog uskrsnuća. U onoj vodi bijasmo pokopani s Kristom, a ostavismo u njoj staroga čovjeka, da iz nje izađemo sa slavom, svjetlošću i sjajem uskrsnulog Krista.

Poželjno bi i spasonosno bilo da se češće sjetimo veličine ovoga sakramenta, koji se na onom svetom izvoru života podjeljuje i da nam krstionica bude u crkvi časno i štovano mjesto.

Bacimo li dalje pogled po crkvi, najprije će privući našu pozornost ono malko uzvišeno mjesto: oltar. Mnogo bi se dalo reći o ovom najsvetijem mjestu u crkvi.

Oltar nas sjeća velike Kristove žrtve na Križu, koja se na njemu ponavlja svaki dan po rukama Kristovih učenika, njegovih zamjenika, svećenika. Oltar nas sjeća i onog velikog sakramenta ljubavi, presv. Euharistije, koja hrani naš vrhunaravni život i koja održava naše sjedinjenje s Kristom. Tu na glavnom oltaru mi vidimo Svetohranište u kojemu naš Spasitelj kao utamničenik ljubavi čeka na duše, na svoje zaručnice, da ih utješi i okrijepi. On je ondje radi nas i samo za nas, da nam pomogne u našim potrebama, da nas tješi u našim nevoljama. Ondje On zatvoren, čeka na onaj toli željkovani cilj, jer oltar nije Njegov cilj, on je samo postaja na Njegovom putu, a njegov pravi i konačni cilj jest naše srce. Dakle, Sakramenat Presv. Euharistije jest vrhunac našega vrhunaravnoga života, to je točka u kojoj smo najuže sjedinjeni s Kristom.

Ali to sjedinjenje s Kristom, taj vrhunaravni život možemo lako izgubiti grijehom. Nu i tome nam Isus u svoj Crkvi ostavi i pruža lijek. To je ispovijedaonica, mjesto milosrđa koja prima pokajanog grješnika u svoj naručaj. Ispovijedaonice su tu, da u njima priznamo svoje pogriješke, što je tako teško našoj ljudskoj oholosti, a toli potrebno našoj slaboj naravi.

Još nam nešto tako živo upadne u oči kada uđemo u crkvu. Onaj mali plamičak pred Svetohraništem, vječno svijetlo, koje nam pokazuje i svjedoči da je ondje u Svetohraništu prisutan Krist. Baš to maleno svijetlo mnoge je duše dovelo u pravu Kristovu Crkvu, do prave svjetlosti.

Poznat nam je onaj istinit događaj. Neki anglikanac ušao je sa svojom kćerkicom u katoličku crkvu. Dijete odmah opazi svijetlo pred Svetohraništem i zapita svoga tatu: zašto je to svijetlo tu. Otac joj odgovori: »Zato, jer je tu Isus.« Vraćajući se kasnije kući svratiše se u svoj anglikanski hram. Mala znatiželjno stade i tu tražiti vječno svijetlo, ali ga nije bilo. I opet zapita oca: »Zašto tu nema svijetla?«, a on joj odgovori: »Jer tu nema Isusa.« Od toga dana malu je sve više privlačila katolička Crkva. Nije više htjela ići u njihovu crkvu gdje ne blješta Euharističko svijetlo. I milost koja je prodirala iz ovog Presv. Sakramenta dovršila je svoje započeto djelo. Kada je mala odrasla, prigrli pravo svijetlo katoličke vjere a s njom i njezini roditelji.

Još nešto. Na stupovima ili zidovima crkve obično su postavljeni ili naslikani mali križići. Oni nas sjećaju onog divnog obreda, posvete crkve. Bog je baš tim križićima, blagoslovljenim biskupovom rukom posvojio tu materijalnu zgradu, da u njoj pripravi svoj stan i da od jedne sasvim obične zgrade stvori pravu kuću Božju.

U svečanim danima, crkva nam se prikazuje u svoj veličini i sjaju kakva će biti na koncu svijeta. Uživajući u tim svečanim obredima i gledajući njezinu slavu i sjaj mi se osjećamo ponosnima što Njoj pripadamo, a u srcu nam oživljuje i jača se želja da postanemo svakim danom što dostojniji velikoga Božjega milosrđa.

Poželjno i spasonosno bilo kada bi vjernici ulazeći u crkvu imali na pameti ove istine, te bi s osobitim poštovanjem u nju stupali i u njoj se ponašali kako se dolikuje kući Božjoj.

K. B., gimnazij.

Iz života svete Crkve

II. hrvatski liturgijski sastanak u Splitu (12—14 srpnja t. g.).
Naš je list već donio kraću obavijest o ovom sastanku i aktuelne refleksije urednika o stanju i potrebama liturgijskog pokreta kod nas kao što i prihvaćene rezolucije (v. »Život s Crkvom« br. 10 ov. g.) ali potrebito je da prikažemo malo opširnije, barem za kroniku, kako je tekao sastanak, i navedemo letimice naslove, predavanja i imena naših vrijednih i učenih predavača.

Kako je poznato, ovaj se kongres bavio isključivo jednim jedinim predmetom, i to prevažnim predmetom sv. Mise, osvjetlivši ga skoro sa svih gledišta: dogmatskog, liturgijskog, povjesnog i umjetničkog. U prvi red spadaju ova predavanja: »Sv. Misa kao središte kat. bogoslužja« (preuz. Pušić), »U čemu se sastoji Žrtva sv. Mise« (vlč. Ivan Mikić — Split), »Liturgijsko shvaćanje sv. Mise« (o. Dr. Dominik Budrović, Dominikanac — Dubrovnik) te »Sv. Misa i naš duhovni život« (o. Bogoljub Strižić D. I. — Zagreb). Liturgijski karakter sa pastoralnim obilježjem imala su predavanja: »Euharistijska žrtva u životu vjernika« (Dragutin Kukalj, župnik — Slunj), »Što da se pjeva preko sv. Mise« (o. Dr. Ivan Glibotić, franjevac — Sinj), »Sv. Misa na župi« (Don Marin Bezić, župnik — Grohote - Šolta) i »Školska sv. Misa« (kateheta Radoslav Jerković — Metković). Povjesno predavanje držao je Dr. Ivan Delalle — Trogir pod naslovom: »Sv. Misa kroz stoljeća«, a umjetničko-literarno prof. Dušan Žanko: »Sv. Misa u modernoj katol. literaturi«. Sva ova predavanja, pomno sastavljena, pružit će svećenicima i laicima zgodne pouke o najvažnijem činu našeg katol. bogoštovja, te će svi, koji ih budu pozorno čitali s većim razumjevanjem i duhovnom koristi prisustvovati sv. Misi. Svećenici će pak tu naći gradiva za toli potrebite propovijedi o sv. Misi, koje naši dobri laici tako vruće žele. Njihovu je želju izrazio na sastanku sudac g. Ivo Šimetin, koji je nadodao, da treba vjernike dobro poučavati o svemu što se tiče tako velikog čina sv. Mise, pa i o vladanju kod sv. Mise: kada se ima sjesti, ustati, klečati i t. d. Tomu bi trebalo posvetiti više pažnje pri pouci u školi, u crkvi i na sastancima Katoličkih društava. Drugi je laik g. Znidarčić nadodao, kako je nezgodno da dok jedan svećenik drži kratke propovijedi pri tihoj sv. Misi, misnik istodobno nastavlja sv. Misu, tako da su vjernici u neprilici, da li će slušati propovjed ili će pratiti sv. Misu. Iza svakog predavanja vodila se je ozbiljna diskusija, koju su svi prisutni pratili s zanimanjem i tada su se javljale razne zgodne primjetbe i predlozi, od kojih neke gore spomenusmo, jer su aktuelni i trebalo bi im što prije i što bolje doći u susret. Napominjemo još zgodne primjetbe i upute o zboru ministranata od preč. Kukalja, koji uspješno vodi takav jedan zbor i koji će o tome izdati posebnu knjižicu.

Učena predavanja, deset na broju, zasluživala bi da budu tiskana u posebnoj knjizi, ali naša »Zvijezda Mora« na žalost ne može to riskirati, jer još imade u zalihi znatnu količinu toli pohvaljene zbirke I. liturgijskog kongresa: »Croatia Orans«, koju mnogi još nijesu podmirili. Međutim već su dva predavanja objelodanjena u »Životu s Crkvom«, a ostala će većim dijelom naš časopis donositi u novoj godini, pa se i radi toga preporuča svim prijateljima liturgije da ga revno šire. Istodobno se umoljavaju da doprinose neki pa i maleni prilog za fond lista, eda se uzmogne smanjiti deficit i tako olakša teški teret izdavačima. Na kongresu u Splitu bio je znatan broj revnih i marljivih učenisnika (svećenika, bogoslova, redovnika i redovnica svih kongregacija u Splitu i nekoliko svjetovnjaka.*)

———

*) Kongres se je držao u vrijeme praznika pa su organizirani đaci otišli kući, a drugi stariji na odmor.

Svi ovi nijesu izostali na nijednom predavanju pa se nadamo da će ovaj sastanak donijeti dosta ploda u praktičnom pogledu. Zato molimo da bi svi ponovno pomno pročitali usvojene rezolucije i uznastojali da ih oživotvore u praksi. Iz ljubavi prema stvari uslobođujemo se pak staviti na srce svim zanimanicima u prvom redu slijedeće tačke i toplo ih zamoliti:

1) Da bi se u svim malim sjemeništima i bogoslovijama **što prije** uvele **liturgičke sekcije,** i tako se probudilo što veće zanimanje za liturgijski pokret kod budućih svećenika, koji su prvi pozvani da šire pravi liturgijski duh, kako ga Crkva traži. Tako isto poželjeno je da se to provede u svim katol. društvima, religijoznim i Kat. Akcije.

2) Da se posveti što veća pažnja **sustavnim liturgijskim poukama,** kako je to preporučio poznati učenjak o. Gemelli talijanskim dušobrižnicima i vjeroučiteljima.

3) **U svim redovničkim zavodima** da bi se uvela **recitirana misa** i pri tome se poslužili s prilogom »Života s Crkvom«. Tako će se istodobno doprinijeti širenju našega priloga, i olakšati daljnje izlaženje lista.

4) Na koncu svima svjetovnjacima jednoga i drugoga spola opetujemo auktoritativnu preporuku Pija X: **Preko Mise nemojte moliti drugo nego samu sv. Misu,** i tako će osjetiti istinitost riječi istoga velikog Pape: **»Sv. Misa je prvo i nenadoknadivo vrelo pravog kršćanskog duha.«**

Bogoslovi i liturgija
U obnovi kršćanskog života po liturgiji glavnu ulogu ima svećenstvo. Potrebito je s toga da svećenik uz ostalo bude i liturgijski naobražen, spreman za svoje liturgijsko djelovanje u dušobrižništvu. Potreba toga istaknuta je i na našem II. liturgijskom kongresu u Splitu, a uočili su je i češki bogoslovi, koji su na ovogodišnjem sastanku u Velehradu, dne 12 i 13 srpnja, raspravljali o temi: Kako će bogoslovi u sebi samima probuditi liturgijski život te kako će u puku buditi zanimanje za to. Referat o tom predmetu održao je redovnik Benediktinskog samostana Emaus (u Pragu, O. Marjan Schaler). Zaključeno je dozvolom biskupa zamoliti opata Vykoukal-a (Emaus, Prag), da primi nekoliko delegata iz pojedinih sjemeništa na par dana u Emaus, koji bi mogli i praktično sudjelovati u koru pri crkvenim manifestacijama liturgijskog života za vrijeme glavnijih crkvenih blagdana (Božić, Uskrs i Duhovi). Za upoznavanje liturgije imao bi, osobito u prvim godinama teologije, poslužiti prevod misala od O. Schalera te djelo Dra Cineka: »Sveta Misa u bogoslužbenom ciklusu crkvene godine« (poput »Liber Sacramentorum« od kardinala Schustera). U višim razredima pak treba preporučiti studij časoslova, jer — kako je istaknuto na sastanku bologoslova: — Misal i časoslov imale bi biti glavni priručnici za meditaciju bogoslovima i svećenicima. Osim toga na sastanku je izražena želja, da se u sjemeništima uvede »missa dialogata«, missa recitata i za gajenje koralnog pjevanja još i »missa choralis«.

Za upoznavanje puka liturgijskim životom preporučeno je osobito širenje izdanja »Doma duhovnih vjежbi« u Hulčinu.

Zgodan i pohvalan primjer da ga se slijedi kod naših sjemeništa, u prvom redu u bogoslovijama od naših bogoslova, koji pokazuju interes za liturgijsko gibanje, što najbolje dokazuje njihovo učestvovanje i ovogodišnjem liturgijskom sastanku u Splitu.

Svetkovanje nedjelje
Od 22—26 kolovoza tek. god. održan je u Nortbertinskoj Opatiji kod Tongerlooa XXII. Nizozemski liturgijski tjedan. Predsjedao je Monsigor Callewaert. Glavna tema je bila: **svetkovanje nedjelje** — dana Gospodnjega. U uvodnim referatima obrađena je psihološka strana i historijski razvoj svetkovanja nedjelje. U ostalim referatima postavljena su načela, izložena najbolja i najprikladnija sredstva te prikazan moderni mentalitet odnosno svetkovanja nedjelje i postavljeni maksimalni i minimalni zahtjevi. Uz prak-

tično sudjelovanje u liturgiji uvijek je slijedilo i odnosno teoretsko izlaganje. Zaključni referat: »Liturgiju uvodimo u narod, a prije svega dovodimo narod k liturgiji« održan je sam predsjedatelj.

I u Argentini, u biskupiji Rosario, povedena je akcija za svetkovanje nedjelje. To je na sebe preuzela Katolička Akcija. Da se probudi shvaćanje za svetu Misu, osobito je poslužilo djelo O. Odorika de Laurisa: »La santa Missa Alma de la Accion Catolica« (Sveta Misa, duša Katoličke Akcije), koje je nedavno izašlo u petom izdanju.

U Kolumbiji Kat. Akcija ima svoj posebni odsjek mladih apostola pod imenom »Colegio Apostolico«, koji djeluju na probuđenju i širenju liturgijskog života među vjernicima. Slušajući naputke svojih biskupa nastoje da oni i ostali vjernici aktivno sudjeluju žrtvi Svete Mise te su u tu svrhu rasprodali oko 20.000 primjeraka knjižice »Participation activa en el Sacrificio de Christo . . . . .« (Aktivno sudjelovanje Kristovoj Žrtvi) od redovnika kapucina O. Odorika de Laurisa.

Liturgijska literatura

Christus lebt in mir (Krist živе u meni)

O. Pavao Sondergeld, franjevac, poznati pisac knjige: »Haec meditare« napisao je knjigu razmatranja pod gornjim naslovom: Oslanjajući se na liturgiju, crkvenu godinu i važnija liturgična otajstva, uvaženi pisac nam podaje praktične upute za duhovni život iz polja katoličke moralke, ascetike te zgodne savjete za uspješan apostolat u Katoličkoj Akciji. Dok su u prvom njegovom djelu »Haec meditare« u tri sveska iznesena zgodna razmatranja za svećenike, druga se osobito preporuča svjetovnjacima. Dobiva se kod izdavača: Ferdinand Schöningh — Paderborn, uz cijenu: broš. 3.50 RM, vez. 4.80 RM.

Koralne Mise,

izdalo uredništvo Glasnika Srca Isusova — Zagreb (32 strane). Cijena komadu 2.— dinara. Ovaj maleni izvadak sadrži Mise »De Beata«, »De Angelis« i pro Defunctis sa apsolucijom. Zgodan i jeftin priručnik toplo se preporuča. Naručuje se kod uprave Glasnika — Zagreb I 147, Palmotićeva ulica 31.

Katolička Mala Knjiga

Svez. 6: **Sveti Mihovil Arkanđeo** — Sarajevo 1938. Sastavio župnik Ambrozije Benković. Naručuje se kod župskog ureda u Bežlji (z. p. Teslić). Cijena 1.— dinar. Knjižica je razdijeljena u više poglavlja, u kojima se govori o sv. Mihovilu arkanđelu i općenito o anđelima. U knjižici je navedeno gdje se osobitim načinom štuje sv. Mihovil uz razne molitve u njegovu čast. Vlč. pisac najavlja, da će doskora uz životopise raznih svetaca izaći i knjižica »Crkvenjak« (propisi za zvonare i sakristane i t. d.), što nas osobito veseli. Dok sa pohvalom ističemo mar i nastojanje pisca i izdavača, osobito preporučamo izdanja »Katoličke Male Knjige«.

Pioniri Liturgijskog pokreta

DOM PAOLO FERRETTI

(In Memoriam)

Na putu za euharistijski kongres u Budimpešti umro je dne 23 svibnja u Bologni pionir liturgijskog pokreta u Italiji benediktinski opat Dom Paolo Ferretti, predsjednik papinskog instituta za crkvenu glazbu u Rimu i ujedno profesor historije gregorijanskog pjevanja, paleografije i muzikologije gregorijanske na istom zavodu. Rođen je u Subiaco g. 1856. U sedamnaestoj godini položio je monaške zavjete po reguli Sv. Benedikta. Već g. 1913 Papa Pijo X. imenovao ga je profesorom na višem institutu crkvene muzike u Rimu. U tom svojstvu istakao se kao propagator gregorijanskog korala i cecilijanskog apostolata. Na početku je imao silnih, skoro nepremostivih poteškoća. Skromni benediktinac znao je sve to nadvladati. Za svoj apostolat znao je ostaviti tihu ćeliju šutljivog manastira i aktivno sudjelovati na cecilijanskim kongresima, držati konference o gregorijanskom pjevanju po raznim sjemeništima i zavodima. Bio je neumoran. Napisao je stotine članaka po raznim časopisima za obnovu crkovne glazbe. Svugdje je pružao inicijative- programe i savjete bez interesa i ambicije, a samo za »Opus Dei«. Obnašao je najveće časti kod talijanskog društva »Sv. Cecilija«. Bio je akademik Kraljevske Akademije Sv. Cecilije u Rimu i papinske Akademije »Dei Virtuosi del Pantheon«.

Napisao je više djela, bez kojih se ne može zamisliti proučavanja gregorijanskog pjevanja kao n. pr. »Teoretička i praktična načela gregorijanskog pjevanja«, »Gregorijanska estetika«, »Metrički cursus i ritam gregorijanskih melodija«. Suradivao je u časopisima: Révue du Chant Gregorien, Révue Gregorienne, Rassegna Gregoriana, Musica Sacra, Bollettino Ceciliano, Miscelanea Cassinensia itd. Njegove paleografske studije pribavile su mu ime »prvog talijanskog paleografa«. Svojim radom stekao je opat Ferretti neprocijenjive zasluge za slavu gregorijanskog pjevanja. S njim izčezava markantna i simpatična ličnost iz rimskih znanstvenih krugova. Svatko koji je došao s njim u doticaj dobio je utisak da se nalazi pred strogim učenjakom, dobrim učiteljem i skromnim monahom Sv. Benedikta.

Život Dom Ferretti-a bio je zbivanje programa Sv. Benedikta, koji je on uvijek u prvom redu naglašavao i bez ikakve daljnje diskusije lapidarnim svojstvenim stilom označio u ovim riječima: »Ergo nihil Operi Dei praeponatur« (Neka se ništa ne pretpostavi Djelu Božjemu). **D.**

»Ephemerides Liturgicae«

Ima već pedeset godina da u Rimu izlazi znanstveni liturgijski časopis »Ephemerides Liturgicae«. Tom prigodom »L'Osservatore Romano« napisao je posebni članak, iz kojega iznosimo slijedeće podatke. Revija je utemeljena g. 1887 u Rimu od Kalcedonija Mancini, svećenika Kongregacije Misija. Još i danas izdaju i uređuju časopis svećenici iste Kongregacije u Rimu (Via Pompeo Magno). Prvi godišnjaci revije u glavnom su se bavili sa praktičnim pitanjima koja su se pojavljivala tu i tamo u katoličkoj liturgiji, osobito o riješenjima koja je davala Sv. Kongregacia Obreda. Bilo je učenih članaka o crkvenim obredima novijih vijekova. Rubricistika je bila obilno zastupana, ali onda je i to bilo dobro za unifikaciju rimske liturgije. G. 1927 »Ephemerides« su se obnovile, preobrazile, pomladile. Započele novi život. Uredništvo je shvatilo novo doba. Liturgijski pokret već se počeo širiti svugdje. Izlaze knjige i članci o historiji i razvitku liturgije. Katolički i nekatolički pisci istražuju obrede i liturgijske formule ranijih vijekova. Liturgija se smatra kao jedan od temelja opće kršćanske civilizacije. Bez liturgije se ne može shvatiti kršćanski život. Vjernik u liturgiji proživljuje život Isusov i život Crkve. O tom nema sumnje. Tko bi sumnjao nije vjernik. Bogoslov nalazi u liturgiji najživlje izražaje kršćanske nauke: tradiciju od raznih izvora (učiteljstvo Crkve, Sv. Pismo, sv. oce i naučitelje, te svece). Liturgija je kao neki naplovni kanal koji teče uzduž svih, pa i najsiromašnijih kršćanskih zemalja, svugdje gdjegod se nalazi jedna crkvica, jedan svećenik, jedan vjernik koji ljubi molitvu Crkve i upućuje ju k Bogu, k svojoj duši u časovima i danima. Svi oni koji duhovno živu i koji uče duhovni život, nalaze u liturgiji neizmjernu i neizcrpivu hranu, bogato i obilato blago. Danas su svi kršćanski učenjaci mišljenja da se bez poznavanja liturgije ne može pisati o kršćanskom životu i civilizaciji kroz vijekove. Bez liturgije ne

možemo zamisliti početak sredovječne poezije kao ni početke pjesništva kojegmudrago kršćanskog naroda. Bez liturgije ne možemo znati početak ni razvitak kazališta.

»Ephemerides Liturgicae« obogatile su liturgijsku znanost. Navest ćemo neke njezine suradnike, prvorazredna imena: Hanssens, Gaugaud, Levoquais, Lampen, Salmon, Mohlberg, Kirsch, Wilmart, Callewaest, Brinktrine, Quentin, Rahmani, De Punict, Audrieu, Landeraf, Siffrin, Eizenhöfer i drugi. Liturgijska znanost silno je napredovala. Pisac »Oss. Rom.« ističe nadu da bi cvat liturgijskih znanosti mogao u skoroj budućnosti dovesti do osnivanja posebnog Liturgijskog fakulteta kod katol. sveučilišta. d.

Razne vijesti

Društvo za liturgijsku umjetnost

Između prijatelja liutrgije osnovano je bilo još godine 1931 u New Yorku društvo za kršćansku umjetnost, koje stoji pod pokroviteljstvom samoga nadbiskupa. Na čelu društva su istaknuti arhitekti Maginius i Walsch, a kao duhovni savjetnik sa strane crkovne vlasti imenovan je O. Ivan La Farge.

Društvo priređuje sastanke i izložbe po raznim diecezama, a pri ruci je svećenstvu, arhitektima i umjetnicima davajući im savjete i smjernice pri izradbi nacrta i izvađanju radova, da budu u duhu liturgije. Osim toga društvo izdaje posebnu tromjesečnu reviju i održava predavanja.

Učiteljice i liturgija

U nadbiskupiji Buenos Aires u Argentini postoje četiri seminara za izobrazbu učiteljica za pouku vjere. U nastavnoj osnovi posebna pažnja posvećena je liturgiji. Zadnje godine položilo je liturgijski ispit preko 200 učenica. Stvar osobito važna za probuđivanje praktičnog liturg. života.

Liturgijski tjedan u Savoni

Benediktinci u Savoni (Italija) priređuju liturgijski tjedan od 13 do 20 studenoga. Sve konferencije bit će eminentno praktične, u smislu propagande. Neće biti suhih doktrinarnih i strogih predavanja. Tjedan ima svrhu, da jasno i uvjerljivo prikaže kako je liturgija izvor duhovnoga života. Sva predavanja kretat će se oko ove glavne teme: Liturgija u životu župe. Raspravljat će se o organizaciji i aktivnosti župe u najvažnijim manifestacijama svete liturgije kao i o svemu onome što direktno ili indirektno ima veze sa bogoslužjem. Iza svakog predavanja bit će odnosne crkvene funkcije, koje će stvarno rasvijetliti sadržaj dotičnog predavanja. Prigodom tjedna bit će organizirana izložba crkovnog ruha i liturgijske literature. d.

Papinski zavod za crkvenu muziku

Poslije smrti opata Ferretti-a imenovan je za novog predsjednika papinskog instituta za crkvenu muziku P. Dom Gregorio Sunol, benediktinac iz Monserrata. Rođen je u Barceloni g. 1879. Netom je postao svećenikom odmah je započeo liturgijski apostolat, surađujući u raznim časopisima. G. 1905 objelodanio je na španjolskom jeziku knjigu »Metoda gregorijanskog pjevanja«. Djelo je doživjelo na španjolskom jeziku 8 izdanja, na francuskom 5, njemačkom 2. U pripremi je izdanje na holandijskom, portugalskom i hrvatskom jeziku. U Solemesu je proučavao gregorijansko pjevanje. Napisao je djelo o muzičkoj gregorijanskoj paleografiji. U poznatom benediktinskom časopisu »Kršćanski život« (Monserrat) pisao je važne liturgijske članke i studije o sredovječnom pučkom pjevanju. Prijatelji liturgije vesele se ovom imenovanju Dom Sunola, koji će i dalje raditi za čistoću i sjaj bogoslužja. d.

Zavičaj auktora »Nasljeduj Krista«

Mnogo se pisalo odakle je rodom pisac zlatne knjižnice »Nasljeduj Krista«. Smatralo se obično, da je njezin auktor Toma iz Kemptena (Kempis) u Njemačkoj. Neki su bili mišljenja da je to djelo napisao Ivan Gerson, drugi Geert Groote, treći Toma Gallus. Neki su dapače pripisivali ovo mistično djelo samom Sv. Bernardu. Sada je o tom pitanju napisao knjigu prof. Bonardi. On dokazuje da je auktor Ivan Gersen, benediktinac iz Cavaglie (provincija Biella) u Italiji. d.

Izdanje cjelokupnih djela Palestrine

Pod uredništvom poznatog Maestra Casimiri-a, specijaliste za staru polifoniju, priprema se kritičko izdanje svih djela Giovanna Pierluigia Palestrine, slavnog kompoztora religiozne muzike XVI. stoljeća. Palestrinina djela obuhvatat će 24 knjige.

Izložba narodnih rukotvorina u Zagrebu

Nadbiskupska centrala Katoličke Akcije priredila je prošlog ljeta u zagrebačkom umjetničkom paviljonu skromnu, ali interesantnu izložbu narodnih rukotvorina. Sa gledišta liturgijskog bilo je nekoliko zanimljivih predmeta. U katologu izložbe napisao je kateheta I. Kokot među ostalim i to kako se u mnogim hrvatskim selima narodna nošnja usklađuje sa liturgijom. U adventu, korizmi i na Marijinim blagdanima nijedna žena nije u šarenom nego u bijelom vezu. Na dušni dan, Veliki Petak i kod pokojničkih obreda odjevene su žene samo u bijelo platno bez ikakvog veza. U mjestu Gradištu žene ne smiju u adventu i korizmi nositi svilenu odjeću, nego onu tkanu s predicom i štofani zapreg, bluzu i kožuščić. Na Cvijetnicu crveno navezena rubina, oplećak i kožuščić. Na Veliki Petak čiste bijele rubine, oplećak i pregača, sve bez razlike pokrite s bijelim maramama što same otkaju, tako da se u crkvi »bijele kao pucanice«. Na Veliku subotu i Brašančevo, kad je procesija, nosi se zlato. Muški koji nose »nebo« moraju biti u rubini i u gaćama. Na Dušni dan je sve u crnome. U Gradištu crkva je veoma bogata crkvenim ruhom zaslugom župnika Lovretića. Pisac predlaže da se što prije dobro organizira u djelokrugu same Katoličke Akcije rad oko primjene narodne umjetnosti na liturgijske potrebe. Time bi se stvorila naša liturgijska umjetnost i zatvorio nepotreban uvoz skupe i neukusne (često) strane robe i siromašnom narodu dala krasna prilika lijepe zarade. U okviru ove iste izložbe izložena je jedna dalmatika iz zbirke paramenata, koje posjeduje riznica zagrebačke prvostolne crkve. Dalmatika je vanredno bogat i interesantan rad 17. stoljeća. Donator je ove dalmatike zagrebački biskup Aleksandar Mikulić. Prof. Dr. Stella Ubel piše o toj dalmatici u katalogu izložbe, te spominje štikarsku školu hrvatskih seljaka osnovanu za biskupa Petra Petretića, znamenitog iz doba hrvatske protireformacije. d.

Benediktinska opatija Münsterschwarzach

Glasovita benediktinska opatija Schwarzach na Majni, sagrađena još u 8. stoljeću dobila je novu prekrasnu crkvu. Njemačka katolička štampa hvali ovu građevinu kao uzor moderne crkvene arhitekture, koja se strogo drži liturgijskih propisa. Gradili su je sami Benediktinci, koji u samostanu imaju umjetničku školu. Školu vodi benediktinac Dom Maurus, nekadašnji poznati u svijetu Valentin Kraus, profesor akademije u Münchenu. Škola ima odjele za kiparstvo, zlatariju i starinski krasnopis (kaligrafiju). U novoj crkvi ima 20 pobočnih oltara. Jedan časopis piše da je crkva sagrađena i ukrašena u duhu Sv. Benedikta, koji je uvijek naglašavao da kuća Božja mora biti onakva kako joj kaže samo ime. d.

CRKVENI KALENDAR

Nedjelja 30 X: **XXI. NEDJELJA PO DUHOVIMA. — Blagdan Krista Kralja.** Bijelo. Dvostruko I. razreda.
Ponedjeljak 31 X: **Navečernje Svih Svetih.** Ljubičasto. Jednost. Post i nemrs.
Utorak 1 XI: **Blagdan Svih Svetih.** Bijelo. Dvostr. I. razr.
Srijeda 2 XI: **Spomendan svih vjernih mrtvih.** Crno. Dvostr.
Četvrtak 3 XI: **Treći dan u osmini Svih Svetih.** Bij. Poludv.
Petak 4 XI: **Sv. Karlo Boromejski,** biskup prizn. Bij. Dvostr.
Subota 5 XI: **Peti dan u osmini Svih Svetih.** Bijelo. Poludv.

Nedjelja 6 XI: **XXII. NEDJELJA PO DUH.** Zeleno. Poludv.
Ponedjeljak 7 XI: **Sedmi dan u osmini Svih Svetih.** Bijelo. Poludvostruko.
Utorak 8 XI: **Osmina Svih Svetih.** Bijelo. Dvostruko.
Srijeda 9 XI: **Posveta bazilike Presv. Spasitelja.** Bijelo. Dvostruko II. razreda.
Četvrtak 10 XI: **Sv. Andrija Avelin,** prizn. Bijelo. Dvostr.
Petak 11 XI: **Sv. Martin,** biskup, prizn. Bijelo. Dvostruko.
Subota 12 XI: **Sv. Martin,** papa i mučenik. Crveno. Poludv.

Nedjelja 13 XI: **XXIII. NEDJELJA PO DUH.** Zel. Poludv.
Ponedjeljak 14 XI: **Bl. Nikola Tavelić,** muč. Crveno. Dvostr.
Utorak 15 XI: **Sv. Albert Veliki,** biskup i crkveni naučitelj. Bijelo. Dvostruko.
Srijeda 16 XI: **Sv. Gertruda,** djevica. Bijelo. Dvostruko.
Četvrtak 17 XI: **Sv. Grgur Čudotvorac,** biskup i priznavaoc. Bijelo. Poludvostruko.
Petak 18 XI: **Posveta bazilika Sv. Petra i Pavla.** Bij. Dvostr.
Subota 19 XI: **Sv. Elizabeta,** udovica. Bijelo. Dvostruko.

Nedjelja 20 XI: **XXIV. I POSLJEDNJA NEDJELJA PO DUHOVIMA.** Zeleno. Poludvostruko.
Ponedjeljak 21 XI: **Prikazanje Bl. Dj. Marije.** Bij. Dvostr.
Utorak 22 XI: **Sv. Cecilija,** djevica i muč. Crveno. Dvostr.
Srijeda 23 XI: **Sv. Klement,** papa i muč. Crveno. Dvostr.
Četvrtak 24 XI: **Sv. Ivan od Križa,** priznavaoc i naučitelj. Bijelo. Dvostruko.
Petak 25 XI: **Sv. Katarina,** djevica i muč. Crveno. Dvostr.
Subota 26 XI: **Sv. Silvestar,** opat. Bijelo. Dvostruko.